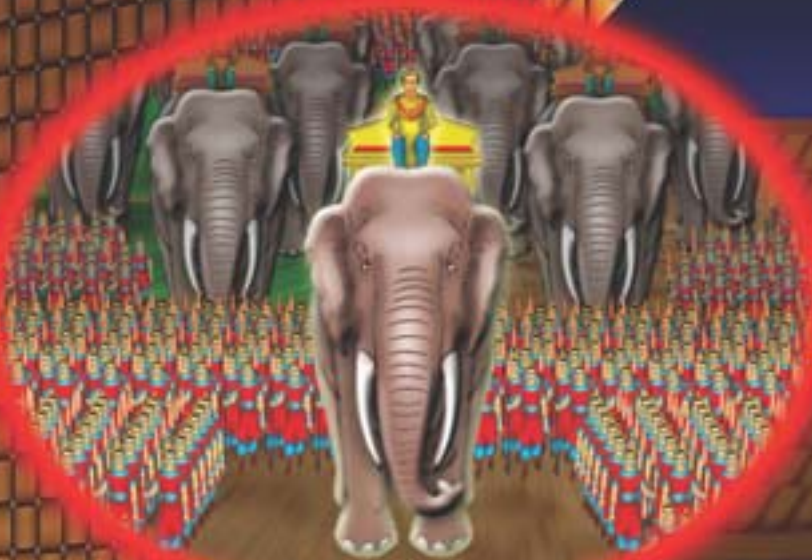

ป ญ ญา พ าน ธ์

(๑)

แท้จริงสัตบุรุษทั้งหลายสรรเสริญปัญญาอย่างเดียว
ความรู้ของท่านผู้รู้ทั้งหลาย ชั่งไม่ได้

ปัญญาพาพ้นภัย (๑)

๓๒๑

ภารกิจสำคัญที่สุดของมวลมนุษยชาติ คือ การสร้างบารมี เพื่อมุ่งไปสู่อายตนิพพานซึ่งเป็นเป้าหมายอันสูงสุดของชีวิต ภารกิจนี้เป็นสิ่งที่ต้องทำ ไม่ทำไม่ได้ เพราะถ้าไม่ทำจะต้องพบกับความทุกข์ทรมานอีกยาวนาน เราจะมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ได้ ไม่เกินร้อยปี ต่างต้องบ่ายหน้าไปสู่ความตาย การเดินทางไปสู่ปรโลกโดยปราศจากเสบียง คือบุญ เป็นสิ่งที่น่าสะพรึงกลัว เหตุนี้บัณฑิตนักปราชญ์จึงสั่งสมบุญบารมี โดยไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคใดๆ ทั้งสิ้น ท่านเหล่านั้นจะเตรียมตัวให้พร้อมก่อนที่มรณภัยจะมาถึง เตรียมพร้อมเสมอสำหรับการเดินทางไปสู่สัมปรายภพ ฉะนั้นผู้มีปัญญาจึงควรหมั่นประพฤติปฏิบัติธรรมเพื่อให้เข้าถึงพระรัตนตรัย ชีวิตย่อมจะปลอดภัยทั้งในโลกนี้และโลกหน้า จนกว่าจะเดินทางไปถึงจุดหมาย คือ อายตนิพพาน

มีวาระพระบาลีใน ขุททกนิกาย ชาดก ว่า

“อทุธา हि ปญญา ว สत्ตํ ปสตุถา

ถาณญจ พุทธานมตุลยรูปิ

แท้จริงสัตบุรุษทั้งหลายสรรเสริญปัญญาอย่างเดียว
ความรู้ของท่านผู้รู้ทั้งหลาย ชั่งไม่ได้”

โบราณได้กล่าวไว้ว่า มีปัญญาเหมือนมีทรัพย์อยู่นับแสน เพราะปัญญาเป็นอริยทรัพย์อันประเสริฐที่เป็นของจำเพาะบุคคล

ปัญญาพาพ้นภัย (๑)

๓๒๒

ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน จะถูกขจัดด้วยปัญญา ทุกภพทุกชาติที่เราเกิดมา จำเป็นต้องแสวงหาปัญญาใส่ตัว ไม่ว่าจะเป็นสุดมยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการฟัง การศึกษา ความรู้จากครูบาอาจารย์ จินตมยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการ ขบคิด พิจารณาหาเหตุผลตามหลักตรรกวิทยา อย่างไรก็ตาม ก็ยังไม่รู้แจ้ง ต้องภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากใจที่ใสบริสุทธิ์ เป็นความรู้แจ้งที่เกิดจากใจหยุดนิ่ง ได้เข้าถึงพระรัตนตรัย ปัญญาบริสุทธิ์เป็นรัตนะของนรชนทั้งหลาย ผู้รู้ทั้งหลายต่าง แสวงหาปัญญาใส่ตัวทุกภพทุกชาติ เมื่อถึงคราวคับขัน ก็ได้ อาศัยปัญญานั้นช่วยเหลือตนเอง ให้ปลอดภัยและมีชัยชนะ ตลอดไป

สมัยหนึ่ง ภิกษุสงฆ์พากันกล่าวสรรเสริญพุทธคุณ ใน ธรรมสภาด้วยความเคารพเลื่อมใสว่า “พระเทวทัตพยายามจะ ปลงพระชนม์พระตถาคตตลอดเวลา ด้วยพุทธานุภาพอันไม่มี ประมาณ พระเทวทัตไม่เคยกระทำการได้สำเร็จ แม้สักครั้งเดียว”

เมื่อพระบรมศาสดาเสด็จมาถึง ได้ตรัสถามว่า กำลังนั่ง สนทนากันด้วยเรื่องอะไร เมื่อภิกษุทั้งหลายกราบทูลถึงเรื่องที่ สนทนากัน พระพุทธองค์จึงตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พระเทวทัต ไม่ใช่ตะเกียกตะกาย เพื่อจะฆ่าเราตถาคตแต่บัดนี้เท่านั้น แม้

ปัญญาพาพ้นภัย (๑)

๓๒๓

ในกาลก่อน พระเทวทัตก็พยายามที่จะฆ่าเราเหมือนกัน แต่ไม่อาจทำแม้เพียงความสะดุ้งให้เกิดขึ้นกับเราได้ จึงต้องเสวยทุกข์อันเกิดจากการกระทำของตนเอง” จากนั้นทรงนำเรื่องในอดีตมาตรัสเล่าให้ฟังว่า

*ในอดีตกาล เมื่อพระเจ้าพรหมทัตครองราชสมบัติอยู่ในนครพาราณสี พระโพธิสัตว์ถือกำเนิดในพระอุทรของพระอัครมเหสีของพระราชา ครั้นเจริญวัย ทรงศึกษาศิลปวิทยาทุกอย่างที่นครตักกิลลา เป็นผู้มีความรู้มาก ทรงเรียนมนต์รู้สรรพเสียงของสรรพสัตว์ เมื่อเรียนจบได้อำลาอาจารย์ เพื่อเสด็จกลับนครพาราณสี พระบิดาทรงตั้งพระองค์ไว้ในตำแหน่งมหาอุปราช ถึงแม้จะทรงตั้งไว้ในตำแหน่งนั้น พระบิดาก็ไม่ทรงปรารถนาที่จะให้พระโพธิสัตว์ได้สืบทอดราชสมบัติ กลับประสงค์ปลงพระชนม์พระโพธิสัตว์ตลอดเวลา

วันหนึ่ง แม่สุนัขจึงจอกพาลูกน้อย ๒ ตัว เข้าไปในเมือง โดยแอบเข้าไปทางช่องระบายน้ำในยามค่ำคืน แม่สุนัขได้พาลูกไปแอบอยู่ที่ศาลาหลังหนึ่ง ซึ่งอยู่ข้างห้องบรรทมบนปราสาทของพระโพธิสัตว์ บนศาลาหลังนั้นมีคนเชื้อใจคนหนึ่ง ถอด

ปัญญาพาพ้นภัย (๑)

๓๒๔

รองเท้าวางไว้ที่พื้นดิน นอนอยู่บนกระดานแผ่นเดียว แต่ยังไม่ถึงกับหลับสนิท ขณะนั้นลูกน้อย ๒ ตัวของแม่สุนัข ร้องขึ้นด้วยความหิว แม่ของมันได้บอกลูกทั้ง ๒ ตัว ตามภาษาของตนว่า “ลูกรัก เจ้าอย่าทำเสียงดัง มีคนถอดรองเท้าวางไว้ที่พื้นบนศาลาหลังนี้ แล้วนอนบนแผ่นกระดาน แต่ยังไม่หลับ ถ้าคนนั้นนอนหลับแล้ว แม่จะไปคาบรองเท้ามาให้พวกเจ้ากิน”

พระโพธิสัตว์ได้ยินเสียงร้องของลูกสุนัข ตั้งใจเงี้ยวสอดสับว่า สุนัขคุยอะไรกัน พระองค์ทรงรู้ภาษาของสุนัข ด้วยอำนาจของมนต์ จึงเสด็จออกจากห้องบรรทมไปเปิดพระเกลศตรัสบอกคนเชิฏฐใจที่นอนอยู่บนศาลาว่า “พี่ชาย รองเท้าของท่านที่ถอดไว้บนพื้นดินนั้นนะ ให้แขวนไว้บนต้นไม้เถิด สุนัขจะได้ไม่คาบไป” แม่สุนัขจึงจอกได้ยินเช่นนั้น ก็โกรธพระโพธิสัตว์ที่มาขัดลาภที่จะได้กินรองเท้าหนัง วันรุ่งขึ้นมันก็แอบหลบเข้ามาในเมืองเช่นเคย

คืนนั้น มีชายคนหนึ่งตั้งใจว่าจะตีม้า จึงลงไปที่ท่าน้ำสระโบกขรณี แต่เกิดสะดุดตอไม้ตกลงไปในน้ำ ทำให้ชะตาขาด ลำนํ้าขาดใจตายอยู่ใต้บันไดท่าน้ำนั้นเอง โดยที่คนมาพักด้วยกันไม่รู้เลย ยกเว้นแม่สุนัขจึงจอก ซึ่งเห็นเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้น มันได้บอกลูกของมันที่กำลังร้องด้วยความหิวว่า “ลูกเอ๋ย

ปัญญาพาพ้นภัย (๑)

๓๒๕

ตอนนี้มีคนตายอยู่ไต่บันได อีกลักพักเมื่อคนบนศาลานอนหลับหมดแล้ว แม่จะให้พวกเจ้ากินชาयคนนีให้อิ่มอร่อยเต็มทีเลย” พระโพธิสัตว์ทรงสดับคำนั้นจึงเปิดพระแกล พลองตะโกนบอกคนที่นอนอยู่ในศาลาว่า “ท่านจงไปเอาผ้าสาฎกเนื้อดีและแหวนที่สวมนิ้วของชายที่ตายอยู่ไต่บันไดทำน้ำเถิด แล้วถ่วงร่างของเขาให้จมอยู่ใต้น้ำสักคืนหนึ่งก่อน รุ่งเช้าค่อยเอาขึ้นมาทำฌาปนกิจ”

ชาयคนนั้นได้ทำตามที่พระโพธิสัตว์แนะนำทุกอย่าง แม่สุนัขได้ยินเช่นนั้น ก็โกรธพระโพธิสัตว์มาก ถึงกับร้องขูเป็นภาษาสุนัขว่า “วันก่อน ท่านขัดขวางไม่ให้ลูกข้ากินรองเท้า วันนี้ก็ไม่ให้กินคนตายอีก อีก ๓ วัน จากวันนี้ พระเจ้าสมันตราชองค์หนึ่งจะกรีธาทัพมาล้อมเมือง พระราชบิดาของท่านจะบังคับท่านให้ทำการรบ พระเจ้าสมันตราชจะตัดศีรษะของท่านให้ตายในสนามรบ แล้วเราจะดื่มเลือดในลำคอของท่านให้หายแค้น” จากนั้นก็พาลูกน้อยผู้นำสงสารออกจากเมืองไปด้วยความโกรธ โดยหาวิธีว่าตนเองได้บอกข่าวดีแก่พระโพธิสัตว์ เพราะไม่เช่นนั้น พระโพธิสัตว์อาจไม่รอดชีวิตภายใน ๓ วันอย่างแน่นอน

ครั้นครบ ๓ วัน พระเจ้าสมันตราชเสด็จกรีธาทัพมา

ปัญญาพาพ้นภัย (๑)

๓๒๖

ล้อมเมือง ตามที่สุนัขจิ้งจอกขู่ พระโพธิสัตว์เตรียมตัวอยู่ก่อนแล้ว เมื่อถูกพระราชผู้เป็นพระบิดาบังคับให้ออกรบ ด้วยสติปัญญา ในขณะนั้นท่านรู้ว่า ถ้าออกรบจะต้องพ่ายแพ้อย่างแน่นอน ในเมื่อเป็นพระราชโอรสการที่มีอาจขัดได้ ท่านจึงไม่ออกทางประตูที่พระเจ้าสมันตราชตั้งทัพรออยู่ แต่ทรงเปิดประตูด้านอื่น พาทหารและบริวารมากมายเสด็จหลบหนีไปชั่วคราว

ฝ่ายพระราชผู้ว่า อุปราชหนีไปแล้ว ทางพระเจ้าสมันตราช ได้ล้อมเมืองตรึงอยู่ ดำริว่า “ถ้าอยู่ต่อไป คงรักษาชีวิตไว้ไม่รอด” จึงทรงพาพระเทวี บุโรหิตและคนรับใช้คนหนึ่งชื่อ ปรีตปะ ปลอมพระองค์หนีเข้าป่าไป ฝ่ายพระโพธิสัตว์ผู้เรืองปัญญา และชำนาญในการศึกสงครามเป็นอย่างดีอยู่แล้ว รู้ถึงการเสด็จหนีของพระราช จึงเสด็จกลับเข้าเมืองปลุกระดมทหาร และบัญชาการรบด้วยพระองค์เอง ทรงทำการรบขับไล่พระเจ้าสมันตราชให้แตกพ่ายไป และทรงครองราชสมบัติ ส่วนพระบิดาจะระหกระเหรร้อนไปอยู่ที่ใด ขอให้ติดตามตอนต่อไป

นี่เป็นตัวอย่างของการใช้ปัญญารักษาตัวรอด มีสติปัญญาสามารถนำพาตนให้รอดพ้นภัยพิบัติได้ ดังนั้นปัญญาจึงเป็นรัตนะของนรชนทั้งหลาย โดยเฉพาะปัญญาที่จะช่วยนำพาเราให้หลุดพ้นจากทุกข์ในอบายภูมิ ให้ได้เวียนวนสร้างบารมีอยู่

ปัญญาพาพ้นภัย (๑)

๓๒๓

เฉพาะในสุคติภูมิอย่างเดียว และปัญญาอันยิ่ง ที่จะนำเราไปสู่
วิมุตติหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพวกเราทุกๆ
คนที่ต้องแสวงหา และต้องทำให้เกิดขึ้นมาในตัวของเราให้ได้
เราจะได้สร้างบารมีอย่างผู้มีปัญญาบริสุทธิ์ที่เกิดจากใจที่หยุดนิ่ง
ได้เข้าถึงพระธรรมกายภายใน ฉะนั้น เราต้องปฏิบัติให้เข้า
ถึงกันทุกคน

